

VÝROČNÍ ZPRÁVA
NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU
ZA ROK 1999

únor 2000

Úvod

Výroční zpráva Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) za rok 1999 je zpracována a předkládána v souladu s ustanovením § 18 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, a obsahuje

- zhodnocení plánu kontrolní činnosti,
- finanční zhodnocení přínosu kontrolní činnosti,
- zhodnocení ostatní činnosti.

První část výroční zprávy vyhodnocuje přípravu a plnění plánu kontrolní činnosti na rok 1999, upozorňuje na některé systémové poznatky z provedených kontrol a jsou zde také uvedeny ostatní přínosy z kontrolní činnosti. Informuje rovněž o základních strategických cílech NKÚ pro další období.

Ve druhé části výroční zprávy je provedena analýza finančních přínosů kontrolních akcí ukončených v roce 1999. Jsou zde uvedeny také některé příklady hlavních zjištěných nedostatků.

Třetí část výroční zprávy obsahuje vyhodnocení ostatní činnosti NKÚ včetně jeho úlohy v mezinárodní spolupráci. Zdůrazňuje důležitost publikační činnosti a spolupráce se sdělovacími prostředky pro objektivní informování občanů o výsledcích práce NKÚ. Informuje také o rozpočtovém hospodaření NKÚ a činnosti vnitřní kontroly.

Závěr výroční zprávy rekapituluje dosažené výsledky v roce 1999 a zabývá se záměry NKÚ do budoucna.

Výroční zpráva NKÚ za rok 1999 byla projednána a schválena usnesením Kolegia NKÚ č. 4/IV/2000 ze dne 21. února 2000 a bude zveřejněna ve Věstníku NKÚ.

JUDr. Lubomír VOLENÍK
prezident Nejvyššího kontrolního úřadu
v. r.

Zhodnocení plánu kontrolní činnosti

1. Kontrolní akce zařazené do plánu kontrolní činnosti

1.1 Sestavení plánu kontrolní činnosti

Plán kontrolní činnosti na rok 1999 schválený Kolegiem NKÚ v prosinci roku 1998 představoval 29 kontrolních akcí. V průběhu roku 1999 byl postupně doplněn na celkový počet 39 akcí. V plánu byl využit podnět vlády uplatněný vůči NKÚ na základě usnesení vlády ze dne 25. 11. 1998 č. 774, „ke kontrole nakládání s národním majetkem především v procesu jeho privatizace, poskytování dotací a zadávání veřejných zakázek“.

Sestavení plánu bylo výsledkem soustavné přípravy založené na vyhodnocení výsledků kontrolní činnosti z minulých let a stanovených priorit, jejichž volba předchází přípravě plánu před každým novým rozpočtovým rokem. Všechny ukončené kontrolní akce jsou vyhodnocovány nejen z hlediska dopadů jejich výsledků na konkrétní oblast, ale výsledky jsou hodnoceny i z hlediska možnosti využití v další kontrolní činnosti. Nejedná se jen o snahu účelně pokrýt kontrolní působnost NKÚ, ale významný podíl v plánu představují také periodicky se opakující akce, jejichž účelem je soustavně sledovat určité významné oblasti, a to jak z hlediska preventivního působení, tak i s ohledem na možnost vyhodnocování přijatých opatření k nápravě.

Jedná se zejména o kontroly zaměřené na jednotlivé kapitoly státního rozpočtu a významné programové výdaje. V neposlední řadě je také třeba zvažovat zařazení odpovídajícího podílu kontrolních akcí, které umožní NKÚ získat potřebné poznatky pro kvalifikované stanovisko ke státnímu závěrečnému účtu.

V průběhu roku 1999 obdržel NKÚ tři podněty ke kontrole od vlády a jeden podnět od výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Podnět vlády ke kontrole hospodaření státní organizace České dráhy byl využit v rámci přípravy plánu na rok 2000, ve kterém jsou zařazené dvě kontrolní akce zaměřené na hospodaření této organizace se státním majetkem a na výstavbu a provozování I. a II. železničního koridoru. Dále jsou sledovány podněty týkající se hospodaření Komise pro cenné papíry a hospodaření Konferenčního centra Štířín.

Podnět výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu ke kontrole hospodaření Českého rozhlasu nebyl využit. Kontrolní působnost NKÚ je ve vztahu k Českému rozhlasu omezena pouze na hospodaření s rozhlasovými poplatky vybíranými na základě zákona. Vzhledem k tomu, že žádné právní předpisy neukládají Českému rozhlasu povinnost účtovat o použití poplatků odděleně, je provedení takové kontroly prakticky nemožné. K celkové kontrole hospodaření tohoto veřejnoprávního subjektu nemá NKÚ ze zákona kompetence.

1.2 Zaměření plánu kontrolní činnosti

Kontrolní akce v plánu kontrolní činnosti byly nejčastěji zaměřeny na výdaje státního rozpočtu. V rámci výdajů státního rozpočtu byly kontrolovány i investiční akce s vysokými rozpočtovými náklady v rámci ministerstev školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví, dopravy a spojů a spravedlnosti. Z dotací byly speciálně kontrolovány podpůrné programy v zemědělství a výdaje na veřejnou dopravu.

Hospodaření s majetkem státu bylo druhou nejčastěji kontrolovanou oblastí v roce 1999 a bylo předmětem osmi kontrolních akcí. Kontrole bylo podrobena např. hospodaření s majetkem státu u Pozemkového fondu ČR, Správy státních hmotných rezerv a Ministerstva obrany.

Čtyři kontrolní akce se zaměřily na hospodaření s majetkem státu a finančními prostředky v kapitolách státního rozpočtu.

Na plnění státního rozpočtu z hlediska příjmů bylo zaměřeno pět kontrolních akcí; jednalo se o kontroly daně z příjmů právnických osob, výnosů správních poplatků, tržeb z prodeje kolků, vymáhání pokut a pohledávek správními orgány a výběru cel.

1.3 Změny v plánu kontrolní činnosti

V průběhu roku 1999 bylo v plánu kontrolní činnosti provedeno 54 změn.

Nejčastějším důvodem k provedení změn byla úprava položky kontrolovaná osoba (37), kdy v řadě případů bylo možno výběr kontrolovaných osob provést až po zahájení kontroly u státního orgánu, který zajišťuje přerozdělování finančních prostředků konkrétním příjemcům, jak je tomu zejména v případě dotací ze státního rozpočtu.

Přehled změn v plánu kontrolní činnosti schválených Kolegiem NKÚ je uveden v tabulce č. 1, která obsahuje pro porovnání i změny plánu kontrolní činnosti v předchozích třech letech.

Tabulka č. 1

Změna plánu v položce	Rok			
	1996	1997	1998	1999
Předmět kontroly	3	3	2	3
Cíl kontroly	4	4	-	1
Kontrolovaná osoba	26	39	41	37
Časový plán	26	17	13	5
Člen NKÚ pověřený vypracováním kontrol. závěru	-	1	-	3
Orgán NKÚ schvalující kontrolní závěr	-	-	-	2
Složení senátu	1	-	-	3
Kontrolní akce vyřazena z plánu	1	1	-	-

Celkem	61	65	56	54
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------

1.4 Přehled dokončených a nedokončených kontrolních akcí v roce 1999

Z hlediska hodnocení kontrolní činnosti je nutné do roku 1999 zahrnout i 25 kontrolních akcí z plánu kontrolní činnosti na rok 1998, které byly dokončeny až v následujícím roce.

Počty dokončených a nedokončených kontrolních akcí v roce 1999 jsou uvedeny v následující tabulce č. 2.

Tabulka č. 2

Kontrolní akce	z plánu 1998	z plánu 1999
Schválené kontrolní závěry	25	13
Kontrolní akce pokračující v dalším roce	-	26

1.5 Zaměření kontrolních akcí podle správců kapitol státního rozpočtu

Přehled o počtu kontrolních akcí ukončených v roce 1999 podle zaměření na hospodaření s prostředky v jednotlivých kapitolách státního rozpočtu dává následující tabulka č. 3. V rámci jedné kontrolní akce je v některých případech kontrolováno více kapitol státního rozpočtu (proto je prostý součet vyšší než počet ukončených kontrol).

Tabulka č. 3

Kapitola státního rozpočtu	Celkem
Senát Parlamentu	1
Ministerstvo obrany	3
Ministerstvo financí	4
Ministerstvo práce a sociálních věcí	2
Ministerstvo vnitra	1
Ministerstvo životního prostředí	2
Ministerstvo pro místní rozvoj	2
Ministerstvo průmyslu a obchodu	5
Ministerstvo dopravy a spojů	4
Ministerstvo zemědělství	4
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	1
Ministerstvo kultury	1
Ministerstvo zdravotnictví	4
Ministerstvo spravedlnosti	1
Český statistický úřad	1
Akademie věd	1
Správa státních hmotných rezerv	1
Všeobecná pokladní správa	7

1.6 Příprava plánu kontrolní činnosti na rok 2000

NKÚ při formulaci své strategie vychází z působnosti dané zákonem. Jako významná součást ústavního systému republiky v oblasti kontroly správy věcí veřejných reaguje na aktuální společensko-ekonomickou situaci a zaměřuje svoji činnost ve prospěch řešení klíčových problémových okruhů. Z toho vychází návrh základních strategických cílů v činnosti NKÚ (přímo v činnosti kontrolní i v činnostech s kontrolou souvisejících):

- přispět výsledky kontrolní činnosti k racionalizaci státních výdajů, resp. ke zvýšení účinnosti výběru a správy státních příjmů, v zájmu snížení prohlubujícího se schodkového trendu státního rozpočtu, a to zejména v oblasti:
 - státní podpory podnikání,
 - pasivní a aktivní politiky zaměstnanosti,
 - mandatorních výdajů státního rozpočtu,
 - snižování výdajů na výkon státní správy;
- soustředit pozornost na hospodaření s veřejnými prostředky a státním majetkem, zejména v oblasti zadávání státních zakázek, vzhledem ke společenské aktuálnosti tohoto problému a výskytu rizika korupčního charakteru;
- postupně posilovat zaměření kontrolních akcí na posuzování účelnosti a hospodárnosti a hodnotit úspěšnost programů (dosažení cílů, pro které jsou financovány ze státních prostředků, soustředit se na programy s výraznými a aktuálními celospolečenskými efekty);
- zkušenostmi získanými při kontrolní činnosti podporovat kvalitu legislativní činnosti, posílit v tomto směru spolupráci s oběma parlamentními komorami;
- trvale sledovat trendy v zaměření, metodologii a technikách kontrolní (auditní) činnosti ve vyspělých státech, především pak v zemích Evropské unie. Harmonizovat kontrolní standardy a postupy s partnerskými úřady Evropské unie a připravovat postupně NKÚ na úkoly, které budou vyplývat z postupu integrace České republiky do Evropské unie. Rozvíjet zejména standardy a metodiku finančního auditu státního závěrečného účtu a metodiku kontrol zaměřených na účelnost a hospodárnost;
- při kontrolní činnosti věnovat pozornost rizikům spojeným s neodpovídajícím kontrolním zabezpečením, příp. nevyužíváním kontrolních zjištění k zabezpečení nápravy.

Plán kontrolní činnosti na rok 2000 byl schválen Kolegiem dne 6. 12. 1999 a obsahuje 31 kontrolních akcí. Přehled kontrolních akcí zařazených do plánu kontrolní činnosti na rok 2000 je uveden v příloze č. 3 a s náležitostmi předepsanými zákonem byl publikován v částce 4 ročníku VII (1999) Věstníku NKÚ.

2. Poznatky vyplývající z kontrolní činnosti

2.1 Skutečnosti zjištěné u kontrolovaných osob

Hospodaření se státním majetkem

Pro řádné hospodaření s majetkem je nutná spolehlivá evidence a jeho oceňování. Kontrolní akce zaměřené na hospodaření se státním majetkem však opakovaně prokázaly celou řadu závažných nedostatků v této oblasti.

- Při kontrole hospodaření s majetkem státu ve vybraných zdravotnických zařízeních bylo zjištěno, že Ministerstvo zdravotnictví nemělo přehled o majetku, který byl převeden do práva hospodaření fakultních nemocnic. Kontrolou byly zjištěny nesrovnalosti mezi skutečným stavem a účetně vedeným majetkem v účetních závěrkách, které byly na Ministerstvo zdravotnictví předkládány. Tyto chybné údaje byly dále zpracovány, aniž byla ze strany ministerstva ověřena jejich správnost.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nezajišťovalo dostatečně ochranu majetku u vlastního úřadu i u jím zřízených příspěvkových organizací a majetek v některých případech nevedlo v předepsané evidenci. Nevymáhalo vzniklé škody a penále za pozdní platby nájemného vůči odpovědným osobám.
- Akademie věd ČR při zřizování pracovišť nevymezila vždy majetek, k němuž měly mít tyto organizace právo hospodaření. Jednotlivé organizace nese-psaly, neocenily a nezavedly do evidence majetek, s nímž hospodařily, popřípadě dále vedly v evidenci majetek, který již nebyl v jejich držení, nebo dokonce už neexistoval, a nezajistily příslušné změny údajů v katastru nemovitostí.
- Při kontrolní akci zaměřené na hospodaření okresních úřadů se státním majetkem, ke kterému mají právo hospodaření, bylo zjištěno, že z pěti kontrolovaných okresních úřadů se u čtyř z nich vyskytly případy, kdy nebyl určitý majetek sepsán, oceněn a veden v předepsané evidenci.
- Kontrola hospodaření s prostředky v rozpočtové kapitole Český statistický úřad prokázala nevěrohodnost a nesprávnost účetnictví v majetkové oblasti, zejména v účetní evidenci prostředků výpočetní techniky. Byly zjištěny např. účetně nezařazené investice, nepro-účetovaný inventarizační rozdíl a nevěrohodnost stavu majetkových účtů.
- Při kontrole hospodaření rozpočtových organizací v působnosti Ministerstva zemědělství poukázal NKÚ na skutečnost, že rozpočtová pravidla vůbec nepočítají s rozpočtovými organizacemi vzniklými ze zákona, přestože tyto organizace jsou napojeny finančními vztahy na rozpočet příslušné kapitoly státního rozpočtu. Některým organizacím vzniklým ze zákona (např. České inspekci pro šlechtění a plemenitbu hospodářských zvířat a Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů) Ministerstvo zemědělství nevymezilo majetek, k němuž mají právo hospodaření, ani další podmínky pro jejich činnost.

- Poznatky z průřezové kontroly hospodaření s majetkem státu, k němuž mají právo hospodaření ústřední orgány státní správy, znovu potvrdily, že nejsou vytvořeny všechny potřebné předpoklady pro řádné a odpovědné hospodaření se státním majetkem. Z tohoto hlediska je nezbytné zajistit a vyžadovat zejména vedení přesné a úplné evidence majetku státu, pravidelné ověřování stavu tohoto majetku a jeho využití a stanovit jednoznačná pravidla pro nakládání s ním.

Plnění státního rozpočtu - příjmová část

V rámci této zákonné působnosti ukončil NKÚ v roce 1999 pět samostatných kontrolních akcí.

- Při kontrolní akci zaměřené na stanovení základu a výpočtu daně z příjmů právnických osob bylo zjištěno, že kromě nedostatků jednoznačně způsobených chybami na straně poplatníka, dochází k významnému snižování základu daně z příjmů nedostatečnou právní úpravou pojmů technické zhodnocení, nástavba, přístavba, stavební úpravy apod. V důsledku toho pak dochází k chybným postupům, např. při posouzení technického zhodnocení, kdy náklady s ním spojené jsou jednorázově zahrnovány do daňových nákladů jako opravy nebo různé služby. Současně dochází k nenavýšení hodnoty majetku o náklady vynaložené na jeho technické zhodnocení.
- Významné nedostatky byly zjištěny zejména při kontrole celních orgánů. Generální ředitelství cel nevyužilo včas a v plné míře informací z celního informačního systému k včasnému informování celních úřadů o naplnění dovozních kvót a v důsledku toho došlo k jejich překročení.
 - Generální ředitelství cel svým rozhodnutím zařadilo látky typu CARBOPUR, DEXOCARBON a SILICARBON do podpoložky celního sazebníku podle deklarovaného použití, ačkoliv ani jejich charakter, ani komponenty, z nichž byly složeny, tomu neodpovídaly. Nerespektovalo při tomto zařazení ani názor svých odborných pracovišť, která deklarované použití zpochybnila.
- Kontrolní akce zaměřená na správu justičních pohledávek v resortu Ministerstva spravedlnosti prokázala, že v důsledku pasivního přístupu tohoto ministerstva k uvedené oblasti vzrostl dluh vůči příjmům státního rozpočtu v letech 1995 až 1998 cca 3,5krát a v závěru roku 1998 dosáhl výše téměř 1 200 mil. Kč.
- Při kontrole zaměřené na správnost vyměňování, splatnosti a odvodů správních poplatků byly zjištěny některé systémové a legislativní nedostatky. Není především stanoven způsob vydávání licenčních povolení k dovozu a vývozu tak, aby byla zajištěna spolupráce mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu a celními orgány, a tím zajištěna i účinná kontrola, která by zamezila spekulacím a překračování rozsahu stanoveného licenčním povolením.
- Při kontrole orgánů sociálního zabezpečení bylo zjištěno, že Pražská správa sociálního zabezpečení nerozhodla u kontrolovaných plátců ve 272 případech do konce roku 1998 o dlužném pojistném a o penále vůbec, nebo rozhodla se značným časovým odstupem, když mezi vydáním jednotlivých příkazů k úhradě nedoplatek uplynulo až 60 měsíců, což způsobilo nárůst pohledávek za kontrolované období, který činil 462 mil. Kč.

Plnění státního rozpočtu - výdajová část

Kontrola výdajů státního rozpočtu tvořila významnou součást uplatňování kontrolní působnosti NKÚ. Na tuto důležitou oblast bylo zaměřeno 27 kontrolních akcí, při kterých byla zjištěna řada nedostatků, jejichž příklady jsou uvedeny dále. NKÚ se ve zvýšené míře zaměřil na hledisko hospodárnosti, tj. zda vynaložené prostředky státního rozpočtu zabezpečily realizaci vyhlášených záměrů a zda při tom byly uplatněny postupy respektující jejich optimální využití.

- Kontrolní akce zaměřená na hospodaření Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu, a. s., prokázala, že Ministerstvo zemědělství jako zakladatel a jediný akcionář a jako správce kapitoly státního rozpočtu nevymezilo tomuto fondu práva a povinnosti při správě rozpočtových prostředků. Fond neprováděl roční vyúčtování finančních prostředků. Celou částku uvolněnou tomuto fondu z kapitoly Ministerstvo zemědělství v rámci dotací podnikatelských subjektů zúčtovalo Ministerstvo zemědělství jako spotřebovanou, ačkoliv fond v žádném roce přidělené finanční prostředky státního rozpočtu ke stanovenému účelu nespotřeboval. Ke konci roku 1998 vykazoval přijaté a nevyplacené prostředky státního rozpočtu ve výši 5,5 mld. Kč. Dále fond nevybíral banky na základě výběrového řízení. Ze 17 bank, které kontrolovaným osobám poskytly úvěr, byly v době ukončení kontroly NKÚ již dvě v likvidaci a jedné bance byla odebrána licence. Tento fond také nevěnoval pozornost posuzování podnikatelských záměrů žadatelů, což mimo jiné vedlo ke skutečnosti, že Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond, a. s., do konce roku 1998 uhradil jen z titulu garance bankám téměř 1 mld. Kč.
- Při kontrole hospodaření se státním majetkem a prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo životního prostředí bylo zjištěno, že správce kapitoly při tvorbě návrhu rozpočtu opakovaně podhodnocuje očekávané příjmy, aby v případě potřeby žádal o navýšení výdajů z titulu překročení nahodilých příjmů. Plánované příjmy kapitoly v roce 1998 byly stejně jako v předchozích letech značně překročeny (o 70 %). Správce kapitoly rovněž nestanovil komplexní podmínky pro použití finančních prostředků na sanaci škod po Sovětské armádě. Neřešena zůstala i otázka užití úroků z prostředků převedených na účty obcí. Prostředky ve výši cca 80 mil. Kč byly převedeny na účty obcí již v únoru, přičemž část těchto prostředků byla použita až v počátku následujícího roku a úroky se staly majetkem obce.
- Při kontrole hospodaření s prostředky státního rozpočtu vyčleněnými na program snižování spotřeby paliv a energie v obytných budovách a bytech bylo zjištěno, že:
 - vytčený hlavní záměr „zateplení vymezeného bytového fondu v horizontu 20 let“ není plněn a nebude splněn v důsledku nezdůvodněně nižší finanční účasti státního rozpočtu,
 - hospodárná realizace hlavních záměrů, které měly ve větší části zabezpečit výše uvedené úspory tepla a energií, byla znehodnocována kontraproduktivním poskytováním „dotace na teplo“ a nevhodnou formou financování prostřednictvím banky,
 - je podceněna finanční a věcná návratnost takto vynaložených prostředků státního rozpočtu.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí dostatečně neprovádělo kontrolu hospodaření s rozpočtovými prostředky poskytnutými v rámci investičního projektu, jehož předmětem byly investiční dotace poskytnuté v souvislosti s restitučními náhradami. Jedním

z důsledků tohoto systémového pochybení je i prokázané poskytnutí 144 mil. Kč na akce, které nebyly zařazeny do projektu restitučních náhrad.

- Kontrola hospodaření na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy zjistila, že řadu činností, které spadají do náplní práce zaměstnanců ministerstva, zadává ministerstvo smluvně externím dodavatelům mimo vlastní resort. Tento nedostatek se projevil např. i při kontrole kapitoly Ministerstvo kultury.
- Ministerstvo financí a Ministerstvo dopravy a spojů nevyhodnocovaly naplňování stanovených nebo předpokládaných záměrů (cílů) sledovaných při navrhování a schvalování příslušných dotačních titulů státního rozpočtu. V případě dotace na rozvoj autobusového parku linkové osobní dopravy ani nebyly cíle a cesty k jejich dosažení závazně a jednoznačně stanoveny. Poskytování dotace na obnovu autobusového parku linkové dopravy není koordinováno s dotací na dopravní obslužnost, jejímž prostřednictvím se dopravcům na obnovu autobusového parku rovněž přispívá.
- Při kontrole zaměřené na hospodaření s prostředky státního rozpočtu určenými na financování programů podpory malého a středního podnikání poukázal NKÚ na skutečnost, že značný objem prostředků státního rozpočtu při financování podpory je od jejich uvolnění až do doby použití ke stanovenému účelu k dispozici jinému, nestátnímu subjektu. Českomoravská záruční a rozvojová banka tak měla jako zprostředkovatel podpory zdroj pro aktivní bankovní obchody ve výši nejméně 1 mld. Kč. Ministerstvo financí nesledovalo, jaký je výnos z tohoto majetku státu, a ani nepožadovalo, aby tento výnos byl odváděn do státního rozpočtu v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech republiky. Obdobné nedostatky byly zjištěny i při kontrole hospodaření s prostředky státního rozpočtu určenými na realizaci programu snižování spotřeby paliv a energie v obytných budovách a bytech.
- Kontrolní akce zaměřené na oblast výzkumu a vývoje v rozpočtových kapitolách Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva průmyslu a obchodu a Akademie věd ČR navázaly tematicky na obdobné kontrolní akce provedené v minulých letech u Ministerstva obrany, Ministerstva zemědělství a Grantové agentury ČR. Z těchto shodně zaměřených kontrolních akcí vyplynuly poznatky, které se v mnoha případech shodují a které poukazují zejména na některé nejasnosti v právní úpravě státní podpory výzkumu a vývoje a její aplikaci:
 - Ministerstvo průmyslu a obchodu ani Ministerstvo zdravotnictví nezavedly systém hodnocení úspěšnosti projektů výzkumu a vývoje, který by porovnával cíle a ekonomické parametry uvedené v žádostech o finanční podporu ze státního rozpočtu s dosaženými výsledky při realizaci projektů.
 - Vyhláška MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu ČR a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, ukládá zadavateli povinnost zajistit si právo hospodaření u plně dotovaných projektů. Toto ustanovení není zcela v souladu s autorským právem.
 - Dosud nedošlo k vydání nařízení vlády, jak to předpokládá ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, které by stanovilo potřebné podmínky účelového financování výzkumu a vývoje, a to zejména u nositelů z řad právnických a fyzických osob.

- Kontrolní akce rovněž poukázaly na problémy při aplikaci právních předpisů. Jedná se zejména o některá ustanovení zákona č. 300/1992 Sb. ve vztahu k zákonu č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, kdy nositelé grantů, kteří byly vybráni podle zákona o státní podpoře výzkumu a vývoje, při vynakládání výdajů z prostředků státního rozpočtu již nepovažují postup podle zákona o zadávání veřejných zakázek za závazný, navíc i v případech, kdy se nejedná o činnost výzkumnou.

Vydávání a umořování státních cenných papírů

Ministerstvo financí nedodržovalo důsledně ustanovení zákona č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, tím, že nestanovilo v zákonech o státním rozpočtu na příslušný rok dobu splatnosti státních dluhopisů. V roce 1997 opakovaně porušilo zákon o rozpočtových pravidlech republiky tím, že překračovalo uvedeným zákonem stanovený limit pro vydávání státních pokladničních poukázek.

Hospodaření s prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob

V rámci této zákonné působnosti provedl NKÚ kontrolu prostředků na všeobecné zdravotní pojištění vybírané na základě zákona Všeobecnou zdravotní pojišťovnou ČR. Zjištěné skutečnosti dokládají a zpochybňují výsledky hospodaření uváděné ve výročních zprávách o hospodaření Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, které tato pojišťovna předkládala ke schválení Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Další zjištěné skutečnosti svědčí o malé míře hospodárnosti ve vynakládání prostředků všeobecného zdravotního pojištění.

Hospodaření s prostředky, za něž převzal stát záruky

Při kontrole hospodárnosti použití veřejných prostředků určených pro výstavbu II. železničního koridoru Bohumín - Břeclav bylo zjištěno, že:

- věcný záměr „modernizace II. koridoru s termínem dokončení do roku 2003“ nebude splněn, a to v důsledku nedostatečného finančního, věcného a projektového zabezpečení,
- podcenění současné i budoucí důchodové situace Českých drah a výše uvedené nesplnění termínu modernizace II. koridoru výrazně ovlivňuje ekonomickou návratnost této investice tak, že státní záruka za bankovní úvěry včetně poplatků (cca 24 mld. Kč) představuje skryté budoucí závazky mimo rozpočtový systém s vysokým fiskálním rizikem. V důsledku toho je zpochybněna hospodárnost použité formy účasti státu na financování této investice.

Zadávání státních zakázek

Zjištěné nedostatky a četnost jejich výskytu nasvědčují tomu, že kontrolované osoby:

- nerespektují při výběru obchodních partnerů kritérium hospodárnosti při nakládání s prostředky státního rozpočtu,
- porušují příslušná ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek, a to i vrcholné orgány státní správy,
- obcházejí příslušná ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek (nebo je rozdílně aplikují), a tak umožňují diskriminující výběr obchodních partnerů. Následkem toho se

vytvářejí příznivé podmínky pro korupční prostředí a omezuje se přirozená hospodářská soutěž, čímž se snižují možnosti jak dosáhnout vyššího obecného hospodářského prospěchu.

Tento stav je způsoben mimo jiné tím, že jednotlivá ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek nejsou dále upravena prováděcími právními předpisy, které by svou jednoznačností předcházely obcházení jeho smyslu.

2.2 Přístup kontrolovaných osob k výsledkům kontroly

V roce 1999 se výrazně zvýšil počet kontrolních závěrů projednávaných ve vládě, která na svá jednání zařadila 25 kontrolních závěrů z kontrolních akcí, které byly ukončeny v roce 1999. Tuto skutečnost hodnotí NKÚ vysoce pozitivně nejen s ohledem na fakt, že v řadě případů jsou na základě výsledků jeho kontrolní činnosti přijímána při jednání vlády konkrétní opatření k nápravě, ale na této úrovni je také projednávána jejich skutečná realizace ukládaná usnesením vlády. Na základě výsledků kontrolní akce č. 98/08, zaměřené na dotace ze státního rozpočtu na obnovu a rozvoj městských hromadných doprav a autobusového parku linkové dopravy, byl v rámci opatření k nápravě uložených usnesením vlády ze dne 21. 4. 1999 č. 370 k tomuto kontrolnímu závěru vyměřen příjemcům dotací odvod a penále ve výši 132 mil Kč.

Za neméně významný však NKÚ považuje i preventivní účinek, který projednávání bezesporu přináší a který se projevuje v odpovědnějším přístupu kontrolovaných osob k výsledkům kontrolní činnosti. Zároveň má tento proces realizace výsledků kontrolní činnosti také zpětný účinek i na vlastní práci NKÚ a vede ke zvyšování odborné úrovně kontroly.

NKÚ se i v roce 1999 setkal s případy, kdy přetrvávají nedostatky, na které již opakovaně poukazoval. Například při kontrole rozpočtové kapitoly Ministerstva dopravy a spojů bylo zjištěno, že přetrvává řada nedostatků, na které již NKÚ upozorňoval v letech 1995 a 1997. Obdobně nedošlo k nápravě nedostatků zjištěných v rámci kontrolní akce zaměřené na hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytnutými prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a. s.

II. Finanční zhodnocení přínosu kontrolní činnosti

Finanční zhodnocení přínosu kontrolní činnosti je vyjádřeno prostřednictvím tří základních ukazatelů:

- a) *Objem finančních prostředků a hodnota hmotného majetku státu, které byly kontrolovány*, má především informativní význam a vypovídá o rozsahu kontrolních akcí, které byly dokončeny v uplynulém roce. Tento ukazatel může být významně ovlivněn jak předmětem kontroly jednotlivých akcí, tak i kontrolovaným obdobím, kdy je např. v rámci jedné kontrolní akce kontrolována určitá oblast za několik rozpočtových let.
- b) Souhrnný ukazatel finančního zhodnocení představuje *hodnotu finančních prostředků ohrožených nejružnějšími nedostatky*. NKÚ si je vědom potřeby zpřesňování klasifikace těchto nedostatků, a proto oproti předešlým zprávám uvádí v tabulce č. 4 jejich strukturu, s rozlišením míry rizika ohrožení těchto hodnot.
- c) *Nedostatky, které jsou podkladem k uplatnění nároku na vrácení finančních prostředků nebo majetku státu*, představují případy, u kterých lze ztrátu prokazatelně vyjádřit. Konkrétní kontrolní zjištění vztahující se k těmto případům mohou být využita příslušnými správními úřady a orgány pro vymáhání finančních prostředků nebo k přijetí opatření zamezujících neoprávněnému nakládání se státním majetkem. Na základě těchto kontrolních zjištění NKÚ v odůvodněných případech naplňuje, podle zvláštních předpisů, svoji oznamovací povinnost územním finančním orgánům, jak je uvedeno v další části výroční zprávy.

Kromě výsledků kontrolní činnosti, které lze tímto způsobem finančně vyjádřit, existuje řada dalších finančně neocenitelných přínosů. Jedná se zejména o poznatky z kontrol, které mohou být využity v legislativní činnosti, ale také o preventivní působení kontroly směrem k ostatním potenciálním kontrolovaným osobám s ohledem na veřejnou dostupnost kontrolních závěrů.

Zhodnocení finančních přínosů je provedeno na základě údajů uvedených v protokolech o výsledcích kontroly pořizovaných v rámci jednotlivých kontrolních akcí ukončených v roce 1999. Zahrnuje i finanční vyčíslení z akcí, jejichž kontrolní závěry nebyly publikovány z těch důvodů, že obsahují skutečnosti, které jsou předmětem ochrany podle zvláštních předpisů.

1. Kontrolní závěry schválené v roce 1999:

- 1) Zahrnovaly hospodaření s finančními prostředky a hmotným majetkem státu
v celkové hodnotě **269 747 mil. Kč.**
- 2) Obsahovaly zjištěné nedostatky týkající se finančních prostředků a majetku státu
v hodnotě **118 282 mil. Kč.**
- 3) Poskytují státu podklad pro uplatňování nároku na vrácení finančních prostředků a majetku

2. Rozdělení a popis zjištěných nedostatků

Tabulka č. 4

(v mil. Kč)

2.1 Nedostatky, které způsobily ztráty	42 483
<i>z toho: 2.1.1 majetek státu - přímé ztráty</i>	238
<i>2.1.2 majetek státu - nepřímé ztráty</i>	610
<i>2.1.3 prostředky SR - příjmová část</i>	1 034
<i>2.1.4 prostředky SR - výdajová část (přímé ztráty)</i>	4 725
<i>2.1.5 prostředky SR - výdajová část (nepřímé ztráty)</i>	35 876
2.2 Nedostatky, které mohou ztráty způsobit	73 142
<i>z toho: 2.2.1 neprovádění inventarizace majetku</i>	9 946
<i>2.2.2 nedostatečná ochrana majetku před krádeží, zpronevěrou nebo jinou manipulací třetími osobami</i>	275
<i>2.2.3 nevedení účetnictví nebo závažné nedostatky v jeho průkaznosti, úplnosti nebo správnosti</i>	33 408
<i>2.2.4 neprovádění výběrových řízení podle zákona o zadávání veřejných zakázek</i>	2 462
<i>2.2.5 veškeré nedostatky smluv vedoucí při splnění určitých podmínek ke ztrátám</i>	790
<i>2.2.6 nedostatky v ostatních kontrolovaných činnostech, které buď způsobí, že ke ztrátám s určitostí dojde, nebo ztráta může nastat při splnění určitých podmínek</i>	26 261
2.3 Formální nedostatky při hospodaření s majetkem a finančními prostředky	2 657
Celkem	118 282

2.1 Nedostatky, které způsobily ztráty:

2.1.1 Majetek státu - přímé ztráty

- prokázané ztráty,
- nedohledání majetku státu při inventarizacích apod.,
- vyčíslitelné ztráty při nakládání s pohledávkami státu, příp. s pohledávkami státních organizací,
- vyčíslitelné ztráty na nehmotném majetku státu,
- neoprávněné používání hmotného i nehmotného majetku státu třetími osobami apod.

2.1.2 Majetek státu - nepřímé ztráty

- neuplatňování náležitých postupů při nakládání s neupotřebitelným a přebytečným majetkem státu.

2.1.3 Prostředky státního rozpočtu - příjmová část

- zkrácení daní, cel, poplatků, odvodů a záloh na tyto příjmy, které jsou příjmem státního rozpočtu, rozpočtu obcí, rozpočtů okresních úřadů a státních fondů,
- zkrácení penále souvisejícího s těmito příjmy,
- neodvádění nebo zadržování výnosů ze státního majetku,
- vyčíslitelné ztráty při nakládání s pohledávkami státu, příp. státních organizací,
- zkrácení plateb vybíraných na základě zákona ve prospěch právnických osob (např. zdravotní pojišťovny, povinné ručení), zkrácení ostatních příjmů stanovených zákonem a zkrácení penále souvisejícího s těmito příjmy.

2.1.4 Prostředky státního rozpočtu - výdajová část (přímé ztráty)

- porušování zákona o rozpočtových pravidlech republiky při poskytování prostředků, jejich použití z hlediska účelu a času a zúčtování se státním rozpočtem,
- ostatní vynaložené prostředky v rozporu se zákonem.

2.1.5 Prostředky státního rozpočtu - výdajová část (nepřímé ztráty)

- ne hospodárnost spočívající ve vyplacení většího objemu finančních prostředků, než bylo nezbytně nutné,
- neúčelnost v poskytnutí, příp. použití prostředků.

2.2 Nedostatky, které mohou ztráty způsobit:

- 2.2.1 nedostatky při provádění inventarizace majetku;
- 2.2.2 nedostatečná ochrana majetku před krádeží, zpronevěrou nebo jinou manipulací třetími osobami;
- 2.2.3 nedostatky při vedení účetnictví nebo závažné nedostatky v jeho průkaznosti, úplnosti nebo správnosti;
- 2.2.4 neprovádění výběrových řízení podle zákona o zadávání veřejných zakázek;
- 2.2.5 nedostatky smluv vedoucí při splnění určitých podmínek ke ztrátám (např. nesjednání penále v případě nedokončení díla ve stanoveném termínu, zakotvení povinnosti investora použít prostředky v rozporu s věcným plněním, proplácení účtovaných nákladů bez možnosti ověření jejich oprávněnosti, zadání zakázky dodavateli bez oprávnění k jejímu provádění apod.);
- 2.2.6 nedostatky v ostatních kontrolovaných činnostech, které buď způsobí, že ke ztrátám s určitostí dojde, nebo ztráta může nastat při splnění určitých podmínek.

2.3 Formální nedostatky při hospodaření s majetkem a finančními prostředky:

- nedodržení náležitostí stanovených předpisy u účetních výkazů, knih a jiných dokumentů, které neovlivňují čerpání finančních prostředků nebo využívání majetku.

3. Hlavní příklady zjištěných nedostatků

Nedostatky, které způsobily ztráty

- Celní úřady nesprávně nebo nedůsledně aplikovaly jednotlivá ustanovení celního zákona tím, že zejména:
 - propustily zboží do volného oběhu nebo tranzitu, i když celní dluh nebyl zajištěn; kontrolou zjištěný celní dluh ve výši 185,9 mil. Kč nebyl uhrazen,
 - nevyužily včas a v plné míře informace o naplnění dovozních kvót, v důsledku čehož došlo k jejich překročení. U komodit, které byly NKÚ kontrolovány, bylo zjištěno krácení příjmů státního rozpočtu v letech 1996 a 1997 o 26,8 mil. Kč,
 - nevyměřily řádně spotřební daň, např. v roce 1995 u dovozu CARBOPURU C 90; do celní hodnoty navíc nebyly zahrnuty veškeré položky a celková nevyměřená částka proto činila cca 138 mil. Kč.
- Při kontrole hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytovanými z kapitoly Všeobecná pokladní správa jako státní příspěvek ve prospěch účastníků penzijního připojištění byla zjištěna porušení platných předpisů ze strany penzijních fondů i Ministerstva financí, a to např.:
 - 42 penzijních fondů nevrátilo do státního rozpočtu státní příspěvky v celkové výši přes 195 mil. Kč, které jim byly ve prospěch jednotlivých účastníků poukázány a které nebyly účastníkům vyplaceny. Částky nevyplacených státních příspěvků, které si penzijní fondy s vědomím Ministerstva financí ponechaly, jsou například u tří penzijních fondů vyšší než zákonem stanovená minimální hodnota základního jmění, tj. 20 mil. Kč.
- Při kontrole použití prostředků státního rozpočtu a majetku státu, ke kterému vykonává státní organizace České dráhy právo hospodaření, byla zjištěna řada nedostatků, které se v konečném důsledku promítají do jejího hospodaření:
 - Generální ředitelství Českých drah uzavřelo v období let 1995 až 1998 pět smluv s jednou firmou na zajišťování služeb a kompletního servisu v mediální oblasti - zvýšení prestiže Českých drah u veřejnosti apod. Na základě těchto smluv vyplatilo 27,46 mil. Kč. Firmu nevybralo na základě obchodní veřejné soutěže ani jinou formou výběrového řízení. Firma nemá zapsány v obchodním rejstříku činnosti, na které byly smlouvy uzavřeny. Předložené doklady o plnění neodpovídaly zadání, vzájemně se překrývaly s plněním mezi sebou i dalšími smlouvami. Předmět plnění byl pokryt povinnostmi jednotlivých odborů generálního ředitelství.
- Při kontrole hospodaření s majetkem státu ve vybraných zdravotnických zařízeních bylo zjištěno u jednotlivých příspěvkových organizací:

- neodvádění výnosů z pronájmů a prodejů státního majetku do státního rozpočtu; za roky 1995 až 1997 bylo kontrolou zjištěno neodvedení těchto finančních prostředků ve výši 48,79 mil. Kč,
- ne hospodárnost při správě státního majetku při pronajímání nebytových prostor ve výši 13,86 mil. Kč, státem poskytnutých finančních prostředků při investičních akcích ve výši 52,35 mil. Kč a při využívání služeb ve výši cca 41 mil. Kč.
- Ministerstvo spravedlnosti nedostatečně plnilo úkoly vyplývající z výkonu práva hospodaření s národním majetkem a z povinnosti organizovat, řídit a kontrolovat výkon státní správy soudů. Nebyl řešen nárůst a dlouhodobé přetrvávání justičních pohledávek, kdy od počátku roku 1995 do konce roku 1998 vzrostl celkový objem nedoplatků těchto pohledávek cca o 250 %, přičemž jejich neúspěšné vymáhání tvořilo k 31. 12. 1998 dluh vůči příjmům státního rozpočtu ve výši téměř 1 200 mil. Kč.
- Pražská správa sociálního zabezpečení nesplnila oznamovací povinnost vůči orgánům činným v trestním řízení, a to v případech neplnění zákonné povinnosti plátců odvést za poplatníky pojistné ve smyslu § 147 odst. 1 trestního zákona. O tom svědčí 80 neoznamovaných případů, kdy plátcí v roce 1998 srazili poplatníkům pojistné ze mzdy a odměny za práci v celkové výši 18,32 mil. Kč a na účet Pražské správy sociálního zabezpečení tyto prostředky neodvedli.

Nedostatky, které mohou ztráty způsobit

- Ministerstvo kultury neprovedlo inventarizaci nemovitého majetku ve sledovaném období ve smyslu § 29 odst. 1 a 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dle vyjádření Ministerstva kultury byla inventarizace majetku a závazků ke dni 3. 12. 1997 provedena, ale závěrečná zpráva inventarizační komise nebyla schválena ministrem a inventarizační rozdíly nebyly promítnuty do účetnictví. Jedná se o opakované porušení zákona. Totéž porušení bylo zjištěno u Ministerstva financí, které nepostupovalo v souladu s § 30 odst. 1 zákona o účetnictví. Účetní stav nemovitého majetku za účetní období 1997 a 1998 neověřilo fyzickou inventurou, ale pouze inventurou dokladovou. Hodnota majetku, u kterého nebyla inventarizace provedena ze strany obou ministerstev v souladu se zákonem, činí 7 583 mil. Kč.
- Neodpovědný a formální přístup Ministerstva spravedlnosti k rozborové a výkazové činnosti je příčinou chybných údajů o výsledku správy justičních pohledávek. V souhrnných rozbořech a výkazech byl u konečného stavu nedoplatků justičních pohledávek v roce 1996 zjištěn rozdíl ve výši 11,58 mil. Kč a v roce 1997 ve výši 293,5 mil. Kč oproti jejich skutečnému stavu.
- Při kontrole výstavby II. železničního koridoru Bohumín - Břeclav bylo zjištěno:
 - u zakázek v objemu 418, 98 mil. Kč nebyl v zadávacích podkladech pro veřejné soutěže dostatečně vymezen předmět plnění,
 - ~ chybí ucelená koncepce realizace projektu modernizace II. koridoru,
 - ~ zdroje krytí nákladů byly nereálně odsouhlaseny z důvodu nezahrnutí inflace do let výstavby,

~ záměry odsouhlasené vládou nebyly plněny pokud jde o náklady a termíny dokončení.

- Ústřední vojenská nemocnice Praha proplácela v letech 1994 a 1995 zálohové faktury dodavatelům stavebních i technologických dodávek bez řádného následného zúčtování provedených prací a dodávek včetně doložení věcného plnění, nutného k vystavení daňového dokladu. Tyto zálohy byly poskytnuty nad výši 10 % z objemu investičních výdajů stanovených pro každý rok výstavby, resp. pořizovací ceny investičního majetku. U stavebních prací dosáhly v roce 1994 celkového finančního objemu 131,5 mil. Kč a u technologických dodávek výše 150 mil. Kč. V roce 1995 činily tyto zálohy (bez zúčtování uvedených záloh z roku 1994) celkem 532,4 mil Kč.
- Při kontrole majetku státu a prostředků státního rozpočtu určených na výzkum a vývoj v kapitolách Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo zdravotnictví bylo zjištěno:
 - dotace na výzkum a vývoj ve výši 296,8 mil. Kč byly poskytnuty bez zajištění, aby nositelé projektů vynaložili smluvně stanovené vlastní zdroje na řešení státním rozpočtem dotovaných projektů výzkumu a vývoje.
- Příklady nedostatků zjištěných v rámci kontroly hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo dopravy a spoju:
 - nesprávně zaúčtované účetní případy v objemu 931 tis. Kč, neprůkazná a neúplná evidence pozemků a budov v hodnotě 714,74 mil. Kč, chybějící analytická evidence pozemků, staveb a silničních zařízení v hodnotě 924,44 mil. Kč a neodepisování silnic a mostů v pořizovací ceně cca 11 110 mil. Kč,
 - šest kontrolovaných osob neprovedlo inventarizaci pozemků a staveb silnic v hodnotě minimálně 1 800 mil. Kč.
- Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR neúčtovala o pohledávkách vůči plátcům pojistného předepsaným způsobem, přestože výši pohledávek znala. Tím zkreslila účet tržeb a současně hospodářský výsledek v letech 1995 až 1997 o cca 7 054 mil. Kč. Dále zaúčtovala výdaje na pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku v roce 1996 v celkové výši 27,63 mil. Kč a v roce 1997 v celkové výši 55,19 mil. Kč neoprávněně přímo do nákladů. O tyto částky neoprávněně snížila hodnotu svého majetku a zkreslila i vykazované čerpání rozpočtu na pořízení investic.

Formální nedostatky při hospodaření s majetkem a finančními prostředky

Nedostatky formálního rázu a opatření k nápravě byly zpravidla řešeny s kontrolovanými osobami při předání kontrolního protokolu a odstraňovány v rámci prováděných opatření k nápravě, aniž by byly vždy uváděny v kontrolních závěrech.

III. Zhodnocení ostatní činnosti

1. Zpracování stanovisek ke zprávám o průběžném plnění státního rozpočtu a návrhu státního závěrečného účtu

Úřad zpracovává a předkládá Poslanecké sněmovně na základě § 5 zákona č. 166/1993 Sb. stanovisko ke zprávě o průběžném plnění státního rozpočtu a ke státnímu závěrečnému účtu České republiky, včetně kontrolních závěrů, které byly podkladem pro toto stanovisko.

Ze shrnutí hlavních poznatků a závěrů k návrhu státního závěrečného účtu ČR za rok 1998 vyplývá:

- Záměry rozpočtové politiky na rok 1998 nebyly naplněny. Spíše než nad samotným saldem hospodaření za rok 1998 vyjádřil NKÚ znepokojení nad trvale se zhoršujícím trendem výsledků státního rozpočtu.
- Podle názoru NKÚ vláda nejméně v jednom případě překročila rámec zmocnění daného jí § 13 rozpočtových pravidel. Usneseními vlády z 5. a 12. srpna 1998 č. 505 a 515 vláda rozhodla o zvýšení výdajů státního rozpočtu na odstraňování škod po povodních o 575 mil. Kč a zároveň rozhodla zvýšit vládní rozpočtovou rezervu o 425 mil. Kč. Současně vláda navýšila příjmy státního rozpočtu v položce daň z příjmů fyzických osob o 1 mld. Kč, aby tak „získala“ potřebné zdroje. Jednalo se o účelový a formální krok, který ve skutečnosti znamenal nekryté navýšení rozpočtu ve výši 1 mld. Kč. S ohledem na ustanovení § 1 rozpočtových pravidel však bylo třeba k takovému kroku souhlasu Poslanecké sněmovny. Obdobně i u postupu vlády spojeném s úhradou ztráty Konsolidační banky Praha, s. p. ú., ve výši 10,4 mld. Kč nebylo podle názoru NKÚ respektováno ustanovení § 1 zákona o státním rozpočtu na rok 1998 ve spojení s § 12 a 13 rozpočtových pravidel republiky. Na obdobnou skutečnost upozornil NKÚ již ve svém stanovisku ke státnímu závěrečnému účtu za rok 1997.

Ve svých stanoviscích ke zprávě o plnění státního rozpočtu ČR za 1. čtvrtletí 1999 a ke zprávě o plnění státního rozpočtu ČR za 1. pololetí 1999 NKÚ opakovaně upozornil na nízkou transparentnost údajů o fiskální situaci, zejména s ohledem na skutečnost, že se v posledních letech fiskální pozice ČR stále zhoršuje. NKÚ rovněž doporučil pro zlepšení možnosti dohledu Poslanecké sněmovny na plnění státního rozpočtu efektivnější způsob projednávání čtvrtletních zpráv.

2. Zpracování stanovisek k návrhům právních předpisů

Podle ustanovení § 6 zákona č. 166/1993 Sb. je NKÚ povinen zpracovat na vyžádání Poslanecké sněmovny nebo Senátu a jejich orgánů stanoviska k právním předpisům týkajícím se rozpočtového hospodaření, účetnictví, státní statistiky a výkonu kontrolní, dozorové a inspekční činnosti. Aby NKÚ mohl tuto činnost s náležitou důsledností plnit, jeho organizační útvary trvale sledují legislativní činnost vlády i Parlamentu ČR, aktivně se zúčastňují

rozborových i připomínkových prací, v rámci kterých NKÚ uplatňuje své poznatky z kontrolní činnosti.

Předseda rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny požádal na základě usnesení tohoto výboru z 9. 12. 1999 o sdělení stanoviska NKÚ k vládním návrhům zákonů o rozpočtových pravidlech, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, o rozpočtovém určení výnosů některých daní, o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku ČR a o přechodu některých práv a závazků z majetku ČR do majetků krajů.

Z uvedených zákonů pokládá NKÚ z hlediska své působnosti za stěžejní zákon o rozpočtových pravidlech a zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

NKÚ považuje za zásadní zejména své stanovisko k návrhu zákona o rozpočtových pravidlech. Podle názoru NKÚ lze ocenit zahrnutí podmínek poskytování dotací právníkům a fyzickým osobám přímo do textu zákona, sladění podmínek finančního hospodaření okresních úřadů s jejich ústavním postavením a řešení otázek finanční likvidity státního rozpočtu. Přesto vyjádřil NKÚ v připomínkovém řízení názor, že zákon by měl přesněji a přísněji upravit pravomoc vlády, zejména pokud jde o úpravy schváleného rozpočtu během rozpočtového roku, jednoznačněji vymezit působnost vlády při neplnění rozpočtových příjmů, podrobněji rozpracovat problematiku státních fondů, zpřísnit poskytování státních záruk a sledovat zvýšení celkové transparentnosti rozpočtového hospodaření.

NKÚ po celou dobu své existence upozorňoval na nutnost zásadní změny stávající zastaralé a nedostatečné právní úpravy hospodaření s majetkem státu, která by odstranila pochybnosti při hospodaření s tímto majetkem a zajistila jeho náležitou ochranu, a proto uvítal předložení návrhu zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. V připomínkovém řízení k tomuto návrhu NKÚ doporučil věnovat pozornost především preciznímu definování základních pojmů, s nimiž zákon operuje. Rovněž upozornil na nutnost dopracovat úpravu postavení organizačních složek státu a státních právnických osob a úpravu zakládání akciových společností státem a výkon akcionářských práv státu v těchto společnostech. Zvláštní pozornost věnoval NKÚ též části návrhu zákona týkající se kontroly hospodaření s majetkem státu. K návrhu tohoto zákona, jakož i k návrhu zákona o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky uplatnil NKÚ rovněž připomínky k těm částem zákonů, které se bezprostředně vztahují k jeho vlastnímu postavení.

NKÚ v souladu s Legislativními pravidly vlády posuzoval v roce 1999 z hlediska své působnosti v rámci připomínkového řízení celkem 257 návrhů právních předpisů, případně věcných záměrů připravovaných zákonů; z toho v 85 případech uplatnil k předloženým návrhům konkrétní připomínky.

Z ostatních návrhů právních předpisů věnoval NKÚ mimořádnou pozornost návrhu zákona o kontrole ve veřejné správě.

3. Součinnost se státními orgány

V roce 1999 podal NKÚ tři trestní oznámení o skutečnostech nasvědčujících spáchání trestného činu. Jedno z trestních oznámení směřovalo proti příjemci účelové investiční dotace ze státního rozpočtu a další dvě se týkala možného daňového úniku.

Oznamované skutky měly povahu trestného činu podvodu podle § 250 trestního zákona a trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 trestního zákona. Jedno podané trestní oznámení bylo odloženo a další dva případy jsou v šetření.

Na žádost příslušných orgánů činných v trestním řízení ve věcech šetřených v roce 1999 bylo prezidentem NKÚ z důvodu důležitého státního zájmu podle § 23 zákona deset zaměstnanců zbaveno povinnosti mlčenlivosti, aby svou výpovědí o kontrolních zjištěních napomohli objasnit skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Dalších devět zaměstnanců bylo zbaveno povinnosti mlčenlivosti za účelem předání materiálů k dokazování.

Oproti předchozímu roku vzrostla součinnost s finančními úřady, která vyplývá ze zákona o správě daní a poplatků. V průběhu hodnoceného období bylo na daňové subjekty podáno celkem 12 oznámení. Jedno z nich se týkalo daně z příjmů právnických osob, dalších 11 pak neoprávněného užití rozpočtových prostředků a účelových dotací. Předmětem daňových řízení se na straně daňových příjmů stalo kontrolou zjištěné neoprávněné snížení základu daně z příjmů právnických osob ve výši přibližně 31,5 mil. Kč za zdaňovací období 1997, 1996 a 1995, které bylo oznámeno Finančnímu úřadu pro Prahu 3.

Na straně rozpočtových výdajů byla podána oznámení týkající se částky vyšší než 16 mil. Kč. Při nakládání s rozpočtovými prostředky porušovaly kontrolované osoby ustanovení zákona o rozpočtových pravidlech republiky. Jednalo se zejména o případy porušování účelovosti a o zadržení rozpočtových prostředků. NKÚ dále posuzuje některé další případy vztahující se ke kontrolním akcím ukončeným v roce 1999 tak, aby mohl splnit v plném rozsahu svou oznamovací povinnost vyplývající zejména ze zákona o správě daní a poplatků.

4. Spolupráce s ostatními státními orgány

V roce 1999 pokračovala spolupráce NKÚ s Nejvyšším státním zastupitelstvím, a to zejména v oblasti týkající se trestně právních otázek souvisejících s výsledky kontrolní činnosti.

Vzhledem k tomu, že se NKÚ setkává u kontrolovaných osob s častými problémy při aplikaci některých ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek, navázal v roce 1999 těsnější spolupráci s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a ve vzájemné spolupráci se snaží řešit nejzávažnější problémy související s aplikací tohoto zákona.

V souvislosti s procesem přípravy ČR na vstup do Evropské unie se prezident NKÚ pravidelně zúčastňuje jednání výboru vlády pro evropskou integraci. Zástupci NKÚ jsou také

zapojení do pracovních skupin tohoto výboru, zejména v oblasti finanční kontroly, veřejné správy a sblížování práva ČR s právem Evropské unie.

5. Podání fyzických a právnických osob

V roce 1999 zaevidoval odbor vnějších styků NKÚ celkem 607 podání fyzických a právnických osob. Oproti roku 1998 sice došlo k poklesu počtu evidovaných podání, vzrostl však počet podání, která korespondují s působností NKÚ stanovenou zákonem.

Vývoj využitelných podání na celkovém počtu ukazuje následující tabulka č. 5.

Tabulka č. 5

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Celkový počet podání	1 185	997	762	652	690	607
Podíl využitelných podání v %	21,9	21,0	22,4	32,8	31,0	38,4

I nadále dochází ke zvyšování počtu anonymních podání, která již tvoří jednu třetinu z celkového počtu a téměř polovinu kontrolně využitelných podání. Občané tedy stále častěji upozorňují NKÚ na skutečnosti týkající se hospodaření s majetkem státu a prostředky státního rozpočtu, ale z různých důvodů se obávají uvádět jméno.

Struktura věcného zaměření obsahu podání zůstává i nadále zachována. Více než třetina podání se týká nakládání s majetkem státu a veřejnými prostředky včetně zdravotního a sociálního pojištění. Významný je i podíl podání směřovaných proti výkonu státní správy. Téměř 22 % podání kritizuje jednání poskytovatelů služeb, zejména v oblasti energetiky, telekomunikací, bydlení a peněžnictví; v posledních měsících roku 1999 přibylo podání směřovaných proti spořitelním a úvěrním družstvům (družstevním záložnám).

6. Mezinárodní spolupráce

Činnost NKÚ v oblasti mezinárodní spolupráce v roce 1999 byla předurčena hlavními prioritami směřujícími k úloze NKÚ v rámci přípravy ČR na vstup do Evropské unie.

Z tohoto hlediska lze za nejvýznamnější událost v uplynulém období považovat schůzku prezidentů 15 nejvyšších kontrolních institucí zemí střední a východní Evropy, Malty a Kypru s vedoucími představiteli Evropského účetního dvora, Evropské komise, zástupci Kontaktního výboru nejvyšších kontrolních institucí členských zemí a s experty z mezinárodní agentury SIGMA. Hlavním organizátorem tohoto vrcholného setkání, které se konalo koncem října v Praze, byl Nejvyšší kontrolní úřad a předsedal mu prezident NKÚ JUDr. Lubomír Voleňák. Prezident Evropského účetního dvora i další vedoucí představitelé zúčastněných zemí znovu zdůraznili nutnost vytvoření efektivního systému finanční kontroly a vyškolení odborných, jazykově vzdělaných pracovníků. Účastníci se rovněž zabývali harmonizací práva, sjednocováním kontrolní metodologie a přijetím 15 evropských směrnic pro implementaci kontrolních standardů INTOSAI (světové mezinárodní organizace nejvyšších kontrolních

institucí). Na závěr dvoudenního jednání byla přijata doporučení směřující k upevnění a posílení nezastupitelné úlohy nejvyšších kontrolních institucí v procesu evropské integrace. Problematika začlenění ČR do evropských struktur proto zůstává i nadále hlavní prioritou mezinárodní aktivity NKÚ.

Hlavní akcí v rámci mezinárodních aktivit EUROSAI (evropského sdružení nejvyšších kontrolních institucí) byl IV. Kongres EUROSAI, který se konal začátkem června v Paříži. Stěžejním tématem kongresu byla nezávislost nejvyšších kontrolních institucí se zaměřením na čtyři subtémata:

- „vztah nejvyšších kontrolních institucí k moci zákonodárné, výkonné a soudní“,
- „odpovědnost nejvyšších kontrolních institucí - kontrola kontrolora“,
- „prostředky nezávislosti“,
- „vztah nejvyšších kontrolních institucí ke sdělovacím prostředkům“.

Závěry kongresu ukázaly, že nejvyšší kontrolní instituce by měly mít vytvořeny potřebné podmínky k tomu, aby byly plně nezávislé, a že nezávislost jde ruku v ruce s odpovědností, která je zajišťována různými způsoby v rámci institucionálního uspořádání země. IV. Kongres EUROSAI rovněž přinesl změny ve vedení Řídicí rady EUROSAI. Po dovršení tříletého období prezidenta NKÚ ve funkci prezidenta Řídicí rady EUROSAI převzal tuto funkci prezident Účetního dvora Francie. Podle statutu EUROSAI však NKÚ zůstává členem Řídicí rady po další tři roky, a bude mít tedy i nadále možnost aktivně se zapojovat do činnosti této rady.

Bilaterální spolupráce NKÚ se rozvíjela především na základě dlouhodobě vybudovaných kontaktů s nejvyššími kontrolními institucemi Polska, Maďarska, Spolkové republiky Německo a Velké Británie. Jednání prezidenta NKÚ, která se uskutečnila s vedoucími představiteli nejvyšších kontrolních institucí Bulharska, Slovinska, USA a Kanady, vytvořila velmi dobré předpoklady pro další konkrétní spolupráci. Tato budoucí spolupráce by měla být zaměřena na výměnu zkušeností a poznatků ke specifickým oblastem externí kontroly (např. kontrola hospodárnosti, problematika ochrany životního prostředí, využití informačních technologií při kontrolní činnosti atd.).

Rok 1999 přinesl také několik zajímavých setkání vedoucích představitelů NKÚ s delegacemi poslanců rozpočtového výboru německého Spolkového sněmu, rozpočtového výboru maďarského Národního shromáždění, polského Sejmu a rozpočtového výboru a výboru pro finance slovinského Národního shromáždění.

Vzhledem ke skutečnosti, že k základním prioritám NKÚ patří neustálé zdokonalování a prohlubování odborných a jazykových znalostí zaměstnanců NKÚ (a to nejen v souvislosti s požadavky Evropské unie na úlohu nezávislých kontrolních institucí v procesu evropské integrace, ale např. také ve spojení s členstvím ČR v NATO), zúčastnili se v roce 1999 zaměstnanci NKÚ řady mezinárodních seminářů v zahraničí i ve školicím středisku NKÚ v Přestavlkách.

7. Publikační činnost

Informování veřejnosti o zaměření kontrolní činnosti NKÚ a jejích výsledcích je zajišťováno pravidelným čtvrtletním vydáváním Věstníku NKÚ. Tuto základní informační funkci plnil věstník v souladu se zákonem i v roce 1999. Náplň věstníku vedle plánu kontrolní činnosti, jeho dodatků a změn tvořily především kontrolní závěry, jichž bylo ve čtyřech částkách VII. ročníku (1999) publikováno 36, z toho 24 z plánu kontrolní činnosti na rok 1998 a 12 z plánu kontrolní činnosti na rok 1999. Kontrolní závěry publikované ve věstníku jsou od roku 1999 současně s termínem distribuce jeho jednotlivých částek zveřejňovány i na stránkách NKÚ v síti Internetu.

Jak je zřejmé ze struktury odběratelů, slouží věstník zejména orgánům všech úrovní státní správy, orgánům činným v trestním řízení, hromadným sdělovacím prostředkům, ale také dalším zájemcům z široké veřejnosti. Obdobným tempem jako v minulých letech rostl pravidelný odběr věstníku, který nyní dosahuje zhruba 1 250 výtisků. Na rozdíl od minulých let, kdy rostl podíl odběratelů ze soukromé sféry (např. některé nadace, odborová sdružení, auditorské firmy), se v roce 1999 zvýšilo procento odběratelů ve státním sektoru, a to zejména pokud jde o úřady práce, školské úřady apod. Struktura stálých odběratelů Věstníku NKÚ má nyní toto složení:

- ústřední orgány - včetně výtisků zasílaných všem senátorům a poslancům - cca 39 %,
- okresní, finanční a jiné úřady státní správy a samosprávy - cca 29 %,
- státní zastupitelství a další orgány činné v trestním řízení - cca 11 %,
- subjekty soukromé sféry včetně fyzických osob - cca 11 %,
- masmédiá - cca 4 %,
- veřejné knihovny a informační pracoviště vysokých škol a vědeckých ústavů - cca 6 %.

8. Spolupráce se sdělovacími prostředky

Zájem veřejných sdělovacích prostředků o činnost a výsledky kontrolní práce NKÚ se v podstatě pohyboval na úrovni roku 1998, k čemuž do značné míry přispívá pravidelná účast prezidenta NKÚ na zasedáních vlády, kde jsou projednávány všechny kontrolní závěry. Novináři informovali nejen o projednáváných kontrolních závěrech, z nichž podle jejich názoru vyplývala „politická či osobní odpovědnost“, ale začali si již více všimnout kontrolních závěrů často opakovaně upozorňujících na systémové nedostatky. Z odborně zaměřených periodik využívaly publikovaná kontrolní zjištění zejména Ekonom, Profit, Euro a Zdravotnické noviny.

Přetrvával zájem periodik o rozhovory s prezidentem NKÚ a byly publikovány rovněž rozhovory s dalšími představiteli NKÚ. Několik rozhovorů s prezidentem NKÚ uskutečnily Česká televize, TV Prima, Český rozhlas, Rádio Frekvence 1 a další.

9. Personální a vzdělávací činnost

K 31. 12. 1999 pracovalo na NKÚ 482 zaměstnanců, z toho 205 na 19 oblastních odborech. Vysokoškolského vzdělání dosahuje 333 zaměstnanců, tj. 69,1 %. V obou kontrolních sekcích pracovalo 343 zaměstnanců. Kontrolní činností se bezprostředně zabývalo 300 zaměstnanců, z nichž 275 má vysokoškolské vzdělání, tj. 91,67 %.

Věková struktura zaměstnanců NKÚ k 31. 12. 1999 ve srovnání s rokem 1998

Tabulka č. 6

Věková struktura	Počet zaměstnanců	Podíl v % 1999	Podíl v % 1998
do 20 let	3	0,6	0,4
21 - 30	33	6,8	8,1
31 - 40	87	18,0	16,7
41 - 50	148	30,7	32,8
51 - 60	181	37,6	37,3
61 a více	30	6,2	4,7
Celkem	482	100,0	100,0

Kvalifikační struktura zaměstnanců NKÚ k 31. 12. 1999 ve srovnání s rokem 1998

Tabulka č. 7

Kvalifikace	Praha	Oblastní odbory	Celkem 1999	Celkem 1998	% z celkového počtu 1999	% z celkového počtu 1998
Základní	8	0	8	7	1,7	1,4
Vyučení	18	0	18	28	3,7	5,8
Střední odborné	11	2	13	8	2,7	1,6
Úplné střední	75	35	110	113	22,8	23,3
Vysokoškolské	165	168	333	329	69,1	67,8
Celkem	277	205	482	485	100,0	100,0
VŠ - z toho					% z VŠ vzdělání	
- právnické	26+3 ¹⁾	16	42+3 ¹⁾	38+4 ¹⁾	12,6	11,6
- bakalářské právní	4	12	16	20	4,8	6,1
- ekonomické	41	30	71	67	21,4	20,4
- bakalářské ekonom.	0	2	2	2	0,6	0,6
- technické ²⁾	39	34	73	72	21,9	21,9
- přírodovědecké	6	1	7	7	2,1	2,1
- zemědělské ²⁾	22	37	59	59	17,7	17,9
- ostatní	27	36	63	64	18,9	19,4

¹⁾ Na mateřské dovolené.

²⁾ Bez rozlišení fakult ekonomických směrů.

Prioritou personální práce v roce 1999 bylo především přijímání nových kvalifikovaných zaměstnanců pro funkci kontrolorů, a to na základě výběrových řízení a psychotestů, s přihlédnutím k jazykovým znalostem uchazečů a případné praxi v oblasti kontrolní činnosti.

Vzdělávací činnost NKÚ byla i v roce 1999 zaměřena zejména na odbornou přípravu kontrolorů, a to především v oblasti ekonomiky, práva a informačních technologií.

V návaznosti na rok 1998 bylo po dohodě s Vysokou školou ekonomickou v Praze pokračováno v dvousemestrálním specializačním studiu s orientací na daňovou problematiku, právo a účetnictví. Druhý běh tohoto nadstavbového studia v roce 1999 úspěšně ukončilo 21 vybraných zaměstnanců z kontrolních odborů.

V roce 1999 i nadále pokračovala intenzivní jazyková výuka vybraných zaměstnanců NKÚ zaměřená na právnickou a ekonomickou terminologii a terminologii Evropské unie.

Ve školicím středisku NKÚ bylo v roce 1999 uskutečněno celkem 61 kurzů a školení, které absolvovalo 1 033 účastníků, přičemž 691 účastníků bylo z NKÚ a 342 z jiných státních orgánů či organizací.

10. Využívání a rozvoj informačních technologií

V návaznosti na strategii rozvoje formulovanou v roce 1998 se v průběhu roku 1999 začaly vytvářet technické i organizační podmínky pro vznik a nasazení nové verze informačního systému NKÚ, současně s potřebou připravit informační systém na hladký přechod do roku 2000. Jedním z nejsložitějších úkolů byl úkol dát k dispozici všem uživatelům prostředí 32bitových aplikací, včetně základních nástrojů MS-Office. V rámci profylaxe byla provedena u všech pracovních stanic změna BIOSu za verzi tzv. „Y2K kompatibilní“ a úprava některých částí stávající konfigurace tak, aby byla provozuschopná i po roce 2000 a zároveň obsahovala i uživatelskou část pro propojení s terminál serverem.

V rámci řešitelského servisu probíhaly v roce 1999 úpravy aplikací „Kontrolní software“ a „Centrální registr spisů“. Byl rozšířen systém knihovny optických disků. Tím se získala kapacita pro realizaci úložiště dat, sice s dostatečnou kapacitou, ale s malou četností přístupu, která minimalizuje riziko problémů s diskovou kapacitou serveru obsluhujícího SarosMezanin, který aplikace Centrální registr spisů využívá.

Finančně nejvýznamnějším byl projekt „Systém serverů zajišťující terminálovou emulaci NT Workstation v síti NKÚNET“. Realizace tohoto projektu si vyžádala i změny v konfiguraci centrálního přepínače v centrální části informačního systému. Centralizace vede mj. k možnosti získat tuto výkonnost a dostupnost nejen z oblastních pracovišť NKÚ, ale výhledově i z objektů kontrolovaných osob za předpokladu poměrně malých nároků na propustnost komunikačního kanálu, avšak se striktním požadavkem na jeho stabilitu. Volba terminálového řešení zajistila i souběžný provoz starého zanikajícího systému s postupným nárůstem využívání nového systému. Z hlediska ochrany dat má zvolené řešení i další výhodu - po dokončení centralizace může být dosaženo vysokého stupně bezpečnosti i při vysoké

dostupnosti informací. V průběhu roku 1999 bylo také realizováno nasazení virové ochrany všech poštovních uzlů sítě NKÚNET nasazením antivirového prostředku Avast.

Byla zajištěna infrastruktura pro spojení se státními informačními systémy. V současné době je realizováno jak přímé telefonní spojení s Ministerstvem financí a všemi finančními ředitelstvími, tak WWW-přístup na ExtraNet Ministerstva financí s výhledem přímého přístupu k potřebným datovým zdrojům spravovaným Ministerstvem financí.

V návaznosti na zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a další související předpisy, NKÚ podnikl kroky k zavedení bezpečnostního informačního systému.

11. Rozpočtové hospodaření NKÚ v roce 1999

Zákonem číslo 22/1999 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1999, byl stanoven rozpočet kapitoly 381 - Nejvyšší kontrolní úřad pokud jde o příjmy ve výši 2 320 tis. Kč a pokud jde o výdaje ve výši 333 655 tis. Kč.

Schválený rozpočet příjmů byl splněn na 152,55 % (skutečnost 3 539 tis. Kč), schválený rozpočet výdajů byl čerpán na 93,1 % (skutečnost 310 933 tis. Kč). Stanovené příjmy byly překročeny o 1 219 tis. Kč, stanovené výdaje nedočerpány o 22 722 tis. Kč.

Všechny závazné ukazatele stanovené státním rozpočtem pro rok 1999 byly dodrženy. Byly dodržovány i limity pro čerpání rozpočtových výdajů v jednotlivých čtvrtletích roku sdělované Ministerstvem financí ve formě doporučení.

U kapitálových výdajů bylo čerpání kumulováno do 4. čtvrtletí roku. Důvodem bylo mimo jiné i pozdní zadání výběrových řízení při realizaci některých investičních akcí. NKÚ v této souvislosti a ve snaze zabránit opakování těchto nedostatků proto přijal konkrétní personální a organizační opatření.

V porovnání s rokem 1998 došlo v roce 1999 k navýšení skutečných neinvestičních výdajů o částku 23,3 mil. Kč. Podstatné zvýšení rozpočtových výdajů se promítlo do oblastí mzdových prostředků v souvislosti s nárůstem platových tarifů o 17 % (cca 16,1 mil. Kč) a do navazujících výdajů na sociální a zdravotní pojištění a Fondu kulturních a sociálních potřeb (cca 6 mil. Kč).

Kapitálové výdaje roku 1999 byly ve skutečném čerpání o 23,7 mil. Kč vyšší než v roce 1998. Výdaje byly směřovány především do výpočetní techniky, kde navýšení představuje částku 25,8 mil. Kč.

Podrobné údaje o rozpočtovém hospodaření NKÚ jsou uvedeny v závěrečném účtu kapitoly 381 - Nejvyšší kontrolní úřad za rok 1999, který obsahuje i výrok auditora, jenž konstatoval, že účetní závěrka ve všech významných ohledech poskytuje věrný obraz o stavu majetku, závazků a fondů ke dni 31. 12. 1999, příjmech a výdajích Nejvyššího kontrolního úřadu za účetní období roku 1999.

12. Vnitřní kontrola

Činnost vnitřní kontroly navázala na kontroly zahájené v roce 1998. V první polovině roku 1999 byly ukončeny kontroly zaměřené na výdaje spojené s cestovními náhradami, na správnost rozlišování investičních a neinvestičních výdajů, na zatřídění movitého a nemovitého majetku a na dodržování předpisů při uzavírání nájemních smluv. Na základě příkazu prezidenta NKÚ bylo dále provedeno šetření zaměřené na personální problematiku a používání dopravních prostředků vybraným organizačním útvarem NKÚ.

V několika případech byla zjištěna porušení interních předpisů ze strany odpovědných zaměstnanců. Ke všem zjištěným nedostatkům byla přijata nápravná opatření, jejichž naplňování a účinnost bude vnitřní kontrola dále sledovat.

Na základě výsledků analýzy vnitřní kontroly byly učiněny kroky ke zkvalitnění prevence nedostatků v chodu NKÚ. Vnitřní kontrola nyní posuzuje větší rozsah materiálů souvisejících s hospodařením NKÚ. Dalším významným výstupem provedené analýzy bylo přijetí rozhodnutí o vydání nového interního předpisu upravujícího provádění vnitřní kontroly za účelem zakotvení ještě účinnějších kontrolních mechanismů v rámci NKÚ.

Závěr

Rok 1999 byl pro NKÚ mimořádně významný z vnitrostátního i mezinárodního hlediska.

Dosavadní téměř **sedmileté zkušenosti** sice potvrdily nezastupitelnost a význam nezávislé kontroly hospodaření se státním majetkem a rozpočtovými prostředky státu pro řádné fungování státních orgánů, ale současně jsou takto získané zkušenosti i **důvodem k zamyšlení**. Nejen nad tím, do jaké míry se NKÚ daří naplňovat očekávání spojená s jeho ústavním posláním. Vedle střízlivého posouzení dosavadní práce NKÚ je třeba také pečlivě **zvážit, jakou úlohu má** obecně NKÚ **plnit** v nejbližších letech jako jeden ze základních prvků kontrolního systému státu **ve vztahu k veřejným prostředkům**. Odpověď na tuto otázku nabývá na aktuálnosti zejména v souvislosti s probíhající reformou státní správy, se vstupem ČR do NATO a především s ohledem na vytváření reálných předpokladů pro vstup ČR do Evropské unie. NKÚ v uplynulém roce kontinuálně navázal na výsledky své práce z let předchozích. NKÚ od svého vzniku ukončil téměř 300 kontrolních akcí, v rámci nichž zpracoval více než 5 000 kontrolních protokolů a zkontroloval hospodaření s finančními prostředky a hmotným majetkem státu v celkové hodnotě cca 1 368 mld. Kč.

V souladu s dlouhodobou strategií se NKÚ zaměřoval na objektivní hodnocení jednotlivých kontrolních zjištění a jejich zobecnění na úrovni systémových a koncepčních poznatků. Takto **zobecněné poznatky** (vedle toho, že je NKÚ využívá při plnění svých dalších, zákonem stanovených povinností, zejména v rámci legislativního procesu i při koncipování stanovisek NKÚ k plnění státního rozpočtu, resp. k návrhu státního závěrečného účtu) **předkládá** NKÚ ve formě kontrolních závěrů **k využití orgánům zákonodárné i výkonné moci**. Zároveň jejich **publikováním** ve Věsníku NKÚ přispívá **k objektivnímu informování veřejnosti** o stavu hospodaření se státním majetkem a rozpočtovými prostředky.

Jako **zpětná vazba** pro práci NKÚ působí také **pravidelné projednávání kontrolních závěrů** (zpravidla bezprostředně po jejich schválení) **ve vládě**, a to za přítomnosti prezidenta NKÚ. NKÚ má tak možnost přímo v průběhu jednání vlády upozornit na základní systémové poznatky, podat případná vysvětlení a přispět tak konstruktivně k **přijímání kvalifikovaných rozhodnutí** o způsobu nápravy kontrolou zjištěných nedostatků **na exekutivní úrovni**. Stalo se také pravidlem, že **vláda** s určitým časovým odstupem **informuje** NKÚ i **o realizaci** konkrétních **opatření k nápravě**.

K lepšímu **nakládání se státním majetkem a rozpočtovými prostředky** by významně měly přispět novela rozpočtových pravidel ČR a nový zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, které jsou předloženy vládou k projednání v parlamentu. NKÚ, který již dlouhodobě upozorňuje na absenci těchto právních úprav, se aktivně podílel na legislativním procesu spojeném s přípravou těchto norem a na vyžádání rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny předložil tomuto orgánu své stanovisko k těmto a dalším souvisejícím vládním návrhům zákonů.

NKÚ soustavně sleduje **fungování systému exekutivní kontroly**, a proto s ohledem na dlouhodobě přetrvávající nedostatky v této oblasti uvítal práce na vládním návrhu zákona o kontrole ve veřejné správě. Vedle toho, že se věnuje problematice tzv. „vnitřní kontroly“

při provádění kontrol u jednotlivých státních orgánů a organizací, zaměřil se NKÚ také na zkvalitnění systému vnitřní kontroly při nakládání se státním majetkem a rozpočtovými prostředky uvnitř NKÚ.

I v roce 1999 NKÚ úzce **spolupracoval s partnerskými kontrolními institucemi NATO a Evropské unie.**

S Mezinárodní radou auditorů NATO zahájil v roce 1999 přípravy semináře pro kontrolory NKÚ a vybrané zaměstnance státní správy, který by měl být zaměřený na organizační struktury NATO a kontrolní činnost Mezinárodní rady auditorů NATO; tento seminář je plánován na druhé pololetí roku 2000.

Vedle spolupráce s Evropským účetním dvorem, kontrolními institucemi zemí Evropské unie i kontrolními institucemi zemí přidružených k EU prohloubil NKÚ v roce 1999 svou **spolupráci s mezinárodní agenturou SIGMA.**

NKÚ očekávají v nejbližší době **úkoly související s přípravou na vstup ČR do Evropské unie i s probíhající reformou státní správy. NKÚ již proto činí kroky** směřující ke zlepšení vnitřní organizační struktury, k rozvoji profesních kvalit zaměstnanců a k přijetí dalších nezbytných strategických rozhodnutí.

Kromě těch rozhodnutí, které je možné přijmout již v rámci platné právní úpravy uvnitř NKÚ, je však pravděpodobně nutné **přijmout** ještě další odpovídající **rozhodnutí**, především **na úrovni moci zákonodárné**. Proto by orgány parlamentu měly **zvážit**, jakou úlohu má NKÚ plnit v nejbližších letech v návaznosti na reformu státní správy a očekávaný vstup ČR do Evropské unie. A rovněž **zvážit, zda stávající celkový právní rámec vymezující postavení NKÚ** (čl. 97 Ústavy ČR a zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu) **je** pro úkoly, jejichž plnění od NKÚ oprávněně očekávají ostatní složky státní moci, **dostačující** - např. pokud jde o garance nezávislosti NKÚ, rozsah jeho působnosti při kontrole hospodaření s veřejnými prostředky a nezbytnou míru součinnosti, kterou by měly NKÚ poskytovat ostatní státní orgány při získávání informací v předkontrolní fázi.

Přílohy

Příloha č. 1

Přehled kontrolních akcí, jejichž kontrolní závěr byl schválen v průběhu roku 1999

Číslo kontrolní akce	Předmět kontroly	Schválil orgán NKÚ	Datum schválení	Zveřejnění ve věstníku částka/rok
98/01	Stanovení základu a výpočet daně z příjmů právnických osob placené státními podniky	Kolegium	6. 4. 1999	2/1999
98/02	Postup celních orgánů při plnění příjmů státního rozpočtu	Kolegium	6. 4. 1999	2/1999
98/04	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytovanými z kapitoly Všeobecná pokladní správa jako státní příspěvek ve prospěch účastníků penzijního připojištění	Kolegium	24. 5. 1999	2/1999
98/07	Hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo průmyslu a obchodu	Kolegium	24. 5. 1999	2/1999
98/08	Dotace ze státního rozpočtu na obnovu a rozvoj městských hromadných doprav a autobusového parku linkové dopravy	Senát	15. 2. 1999	1/1999
98/09	Dotace ze státního rozpočtu, finanční prostředky z bankovních úvěrů se státní zárukou a prostředky zahraniční pomoci určené pro výstavbu II. železničního koridoru Bohumín - Břeclav	Senát	25. 5. 1999	2/1999
98/10	Prostředky státního rozpočtu a majetek státu, ke kterému vykonává státní organizace České dráhy právo hospodaření	Kolegium	11. 1. 1999	1/1999
98/12	Prostředky ze státního rozpočtu poskytnuté na řešení následků povodňové katastrofy v oblasti distribuce a výroby energie	Kolegium	22. 3. 1999	1/1999
98/14	Hospodaření rozpočtových organizací v působnosti Ministerstva zemědělství	Senát	22. 6. 1999	3/1999
98/15	Hospodaření s majetkem státu ve vybraných zdravotnických zařízeních	Senát	9. 3. 1999	1/1999
98/16	Prostředky na všeobecné zdravotní pojištění vybírané na základě zákona Všeobecnou zdravotní pojišťovnou	Kolegium	12. 7. 1999	3/1999
98/17	Hospodaření se státními finančními prostředky určenými na odstranění následků povodňové katastrofy v resortu Ministerstva zemědělství	Kolegium	6. 4. 1999	2/1999

Číslo kontrolní akce	Předmět kontroly	Schválil orgán NKÚ	Datum schválení	Zveřejnění ve věstníku částka/rok
98/18	Hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	Kolegium	12. 7. 1999	3/1999
98/19	Hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Akademie věd	Kolegium	24. 5. 1999	2/1999
98/20	Hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo životního prostředí	Kolegium	31. 5. 1999	2/1999
98/21	Finanční prostředky užívané v souvislosti s činností Senátu Parlamentu České republiky	Kolegium	3. 5. 1999	2/1999
98/23	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu vynakládanými na obranný výzkum a s majetkem státu v organizacích výzkumné a vývojové základny Armády České republiky	Senát	13. 4. 1999	nezveřejňuje se
98/24	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu a s majetkem státu při zabezpečování modernizace vzdušných sil Armády České republiky	Senát	30. 6. 1999	nezveřejňuje se
98/25	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu vyčleněnými na program snižování spotřeby paliv a energie	Senát	26. 1. 1999	1/1999
98/27	Státní finanční prostředky určené v roce 1997 a 1998 na odstranění následků povodní	Kolegium	3. 6. 1999	2/1999
98/29	Prostředky státního rozpočtu poskytnuté formou individuálních a systémových dotací na výstavbu Ústřední vojenské nemocnice Praha	Senát	26. 4. 1999	2/1999
98/30	Hospodaření s majetkem státního podniku Státní léčebné lázně Třeboň včetně privatizace	Kolegium	22. 3. 1999	2/1999
98/31	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu a majetkem státu souvisejícím s redislokací Armády České republiky	Senát	23. 3. 1999	2/1999
98/32	Podpora malého a středního podnikání poskytovaná prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s.	Senát	22. 7. 1999	3/1999
98/33	Hospodaření okresních úřadů se státním majetkem, ke kterému mají právo hospodaření	Senát	15. 7. 1999	3/1999
99/01	Prostředky na výstavbu nebo rekonstrukci státních okresních archivů	Senát	27. 7. 1999	3/1999
99/02	Evidence, vymáhání a odpisy justičních pohledávek v působnosti Ministerstva spravedlnosti	Senát	1. 7. 1999	3/1999

Číslo kontrolní akce	Předmět kontroly	Schválil orgán NKÚ	Datum schválení	Zveřejnění ve věstníku částka/rok
99/03	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu a majetkem státu v oblastech státních hmotných rezerv, hospodářské mobilizace a hospodářských opatření pro zabezpečení obrany	Senát	1. 12. 1999	nezveřejňuje se
99/04	Výnosy správních poplatků, tržby z prodeje kolků	Senát	12. 10. 1999	4/1999
99/05	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu poskytnutými prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, a. s.	Senát	9. 12. 1999	4/1999
99/06	Hospodaření se státním majetkem a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo dopravy a spojů	Kolegium	22. 11. 1999	4/1999
99/08	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu určené na výzkum a vývoj v kapitolách Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo zdravotnictví	Kolegium	6. 12. 1999	4/1999
99/09	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu a s majetkem státu u Generálního ředitelství cel, celních ředitelství a celních úřadů	Senát	1. 12. 1999	4/1999
99/11	Hospodaření orgánů sociálního zabezpečení	Kolegium	22. 11. 1999	4/1999
99/12	Závazky státu z emise státních cenných papírů	Senát	21. 10. 1999	4/1999
99/13	Hospodaření s nemovitým majetkem státu, k němuž mají právo hospodaření ústřední orgány státní správy	Kolegium	6. 12. 1999	4/1999
99/14	Prostředky státního rozpočtu určené na program „Pořízení a technická obnova investičního majetku ve správě ústavů sociální péče“	Senát	14. 12. 1999	4/1999
99/17	Hospodaření s majetkem státu a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Český statistický úřad	Kolegium	6. 12. 1999	4/1999

Kontrolní akce zařazené do plánu kontrolní činnosti v průběhu roku 1999

Číslo kontrolní akce	P ř e d m ě t k o n t r o l y
99/30	Hospodaření školních hospodářství s majetkem státu
99/31	Pokuty ukládané, vybírané a vymáhané správními a jinými státními orgány ČR
99/32	Hospodaření státního podniku s majetkem státu
99/33	Financování provozu domovů důchodců zřízených okresními úřady a posouzení účelnosti a hospodárnosti služeb poskytovaných domovy důchodců
99/34	Finanční prostředky v oblasti ochrany ovzduší
99/35	Státní finanční aktiva a pasíva (SFAP)
99/36	Hospodaření s majetkem státu a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Úřad pro státní informační systém
99/37	Prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo kultury na pořízení a technickou obnovu investičního majetku knihoven, muzeí, galerií a divadel
99/38	Užití finančních prostředků Státního fondu tržní regulace v zemědělství k regulaci trhu mléka
99/39	Hospodaření s majetkem státu a s prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo pro místní rozvoj

Přehled kontrolních akcí zařazených do plánu kontrolní činnosti na rok 2000

Číslo kontrolní akce	P ř e d m ě t k o n t r o l y
00/01	Hospodaření se státním majetkem v procesu privatizace zdravotnických zařízení včetně majetkových účastí státu, které byly převedeny na Fond národního majetku ČR
00/02	Neinvestiční dotace nestátním subjektům poskytujícím sociální služby
00/03	Hospodaření se státním majetkem
00/04	Dotace ze státního rozpočtu uhelnému a rudnému hornictví
00/05	Finanční prostředky poskytované z Fondu národního majetku ČR k odstranění starých ekologických zátěží
00/06	Hospodaření s prostředky státního rozpočtu a s majetkem státu u Ústavního soudu
00/07	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu poskytnuté veřejným vysokým školám
00/08	Majetek státu ve zdravotnických zařízeních, jejichž zřizovateli jsou okresní úřady
00/09	Majetek státu a rozpočtové prostředky, se kterými hospodaří rozpočtové a příspěvkové organizace v působnosti Ministerstva spravedlnosti
00/10	Majetek státu a rozpočtové prostředky - kapitola Ministerstvo vnitra
00/11	Majetek státu a rozpočtové prostředky orgánů veterinární správy a státních veterinárních ústavů
00/12	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu kapitoly Ministerstvo obrany určené pro modernizaci systémů velení a řízení bojové činnosti Armády ČR
00/13	Daň z přidané hodnoty a spotřební daně
00/14	Hospodaření státních zemědělských podniků se zaměřením na národní hřebčín a zemské hřebčince
00/15	Hospodaření státních podniků
00/16	Investiční dotace poskytované Ministerstvem financí z kapitoly Všeobecná pokladní správa na program „Prostředky na výstavbu a technickou obnovu zdravotnických zařízení v působnosti okresních úřadů a obcí“
00/17	Prostředky zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání
00/18	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu související s realizací státní informační politiky ve státní správě
00/19	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu - kapitola Ministerstvo financí
00/20	Prostředky zahraniční pomoci poskytnuté České republice
00/21	Účelové dotace ze státního rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladní správa určené na výdaje realizované v rámci Komplexních součinnostních programů prevence kriminality na místní úrovni
00/22	Prostředky státního rozpočtu a rozpočtů okresních úřadů poskytované na zajištění dopravní obslužnosti území

**Číslo
kontrolní
akce**

P ř e d m ě t k o n t r o l y

00/23	Prostředky státního rozpočtu určené na podporu bytové výstavby a bydlení
00/24	Prostředky státního rozpočtu určené na opravy, údržbu a správu silnic
00/25	Daň z příjmů právnických osob
00/26	Finanční prostředky vynaložené Všeobecnou zdravotní pojišťovnou ČR na investice
00/27	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu - kapitola Ministerstvo kultury
00/28	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu - kapitola Český úřad zeměměřický a katastrální
00/29	Výstavba a provozování I. a II. železničního koridoru
00/30	Realizace státních záruk z prostředků státního rozpočtu
00/31	Majetek státu a prostředky státního rozpočtu - kapitola Státní úřad pro jadernou bezpečnost